

ZAKLJUČNA PROJEKTNA NALOGA

MATIC ZALAR

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Zaključna projektna naloga

**KORUPCIJA V ZASEBNEM SEKTORJU
(PRAVNI VIDIKI)**

Matic Zalar

Koper, 2012

Mentor: viš. pred. mag. Elizabeta Zirnstein

POVZETEK

Korupcija v zasebnem gospodarstvu je problem, ki se tako pri nas ne omenja najbolj pogosto. Govorimo o korupciji, ki se dogaja skrito in nevidno očem javnosti, zato je odkrivanje in preprečevanje le-te še toliko težje. V Sloveniji smo s tem problemom še slabo seznanjeni, saj tudi zakonodaja v večini primerov ne obravnava korupcije v zasebnem gospodarstvu v svojem poglavju. Treba bo še bolj delovati preventivno in z spodbujanjem tako javnosti kot tudi gospodarskih družb, da sodelujejo pri odkrivanju korupcije.

Ključne besede: korupcija, gospodarstvo, zasebni sektor, zakonodaja, preventiva

SUMMARY

Corruption in private sector is not a problem mention often. We are talking about corruption which happens unseen and hidden from public view so the detection and prevention of it is even harder. In Slovenia, the problem is ill-informed, because the law in most cases not dealt with corruption in the private sector in its own chapters. It will take more preventive action and promoting both the public and companies to participate in the detection of corruption.

Keywords: corruption, economy, private sector, legislation, preventive action

UDK: 328.185:34(043.2)

ZAHVALA

V prvi vrsti bi se rad zahvalil moji družini, očetu Miroslavu, materi Vilmi, sestri Janji in bratu Luku, ki so mi ves čas študija stali ob strani in me spodbujali. Brez tako velike podpore mi nebi uspelo.

Zahvalil bi se tudi mentorici gospe viš. pred. mag. Elizabeti Zirnstein, ki mi je z nasveti, pomočjo in smernicami pomagala pri pisanju te naloge.

Posebna zahvala pa gre tudi moji sestrični Katji Nared, ki je nalogo ustrezno lektorirala in vsem mojim prijateljem, ki so me podpirali v času pisanja zaključne projektne naloge.

VSEBINA

1	Uvod	1
1.1	Namen	3
1.2	Cilji	3
1.3	Metode	3
2	Splošno o korupciji	4
2.1	Pojem (opredelitev) korupcije	4
2.2	Vzroki za korupcijo	5
2.3	Vrste korupcije	7
2.4	Elementi korupcije	8
3	Razsežnosti korupcije v sloveniji	9
3.1	Stališče o korupciji 2009	9
3.2	Politbarometer	12
4	Pravna ureditev korupcije v zasebnem sektorju	13
4.1	Splošno	13
4.2	Mednarodna zakonodaja	13
4.2.1	Organizacija združenih narodov – OZN	13
4.2.2	Svet Evrope	14
4.2.3	Komisija sveta Evrope – GMC	15
4.2.4	GRECO	15
4.2.5	Evropska unija	16
4.3	Slovenska zakonodaja	17
4.3.1	Resolucija o preprečevanju korupcije	17
4.3.2	Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije	17
4.3.3	Organi pregona v Sloveniji	21
4.3.4	Kazenski zakonik	22
5	Kritično ovrednotenje slovenske pravne ureditve	24
6	Sklep	26
	Literatura	29
	Pravni viri	30
	Viri	30

SLIKE

Slika 1:	Ste imeli v zadnjem času kakršnokoli izkušnjo s korupcijo?	9
Slika 2:	Kako velik problem je korupcija v današnji Sloveniji?	10
Slika 3:	Ali bi prijavili primer korupcije, če bi zanj izvedeli?.....	10
Slika 4:	Kako so našete institucije pripomogle k boju proti korupciji v Sloveniji?	11
Slika 5:	Zaupanje v institucije	12
Slika 6:	Vsebinsko področje prijav	20

KRAJŠAVE

GCR	Global Corruption Report
KPK	Komisija za preprečevanje korupcije
FDV	Fakulteta za družbene vede
CJMMK	Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij
OZN	Organizacija združenih narodov
OECD	Organisation for economic co-operation and development
GRECO	Group of states against corruption
OLAF	European anti-fraud office

1 UVOD

Korupcija je zloraba pooblastil ali položaja, kjer je osebi v zameno za določeno protiuslugo ali prednost obljubljen ali ponujen nagrada.

Spletna stran Wikipedia (2011) razlaga korupcijo kot: »Korupcija je vsaka kršitev dolžnega ravnanja z namenom pridobiti korist zase ali za drugega.«

Korupcija morda na prvi pogled ne deluje tako obsežen problem kot v resnici je. Ta pojav ima namreč izredno velik vpliv na celotno življenje v državi, saj prizadene tako področja gospodarstva, ekonomije, kulture kot tudi področje sociale. Obenem vpliva tudi na državne finance, saj vpleteni v korupcijo v javnem sektorju ne razpolagajo s svojim denarjem temveč z denarjem države, kar lahko ogrozi obstoj in poslovanje marsikaterega podjetja. S koruptivnimi dejanji podjetja pridobivajo prednost pred konkurenti, korupcija pa vpliva tudi na moralne vrednote prebivalstva, zmanjšuje zaupanje prebivalstva v pravno državo ipd.

Korupcija ni težava od včeraj ali danes, saj so primeri koruptivnega ravnanja poznani tudi iz zgodovine, le da tedaj korupcija sama po sebi ni predstavljala tako velikega problema kot ga predstavlja danes. Ljudje se včasih korupcije niso zavedali ali je niso prepoznali. Ne nazadnje smo korupcijo včasih povezovali samo z nerazvitimi državami, a se v sodobnem svetu, čeprav morda prikrito, pojavlja prav v vsaki državi.

Ena izmed težav reševanja problematike korupcije nastane že pri sami definiciji tega, kaj je kaznivo in kaj ni, saj gre pogosto za vprašanje morale in je posledično težko določiti meje kaznivega dejanja. Svojevrsten problem predstavlja tudi prikritost koruptivnih dejanj in njihova razsežnost – ker je v korupcijo po navadi vpleten širši krog ljudi, ki imajo od takega početja koristi in se zato medsebojno ščitijo, je problemu pogosto težko priti do dna.

Težava se pojavlja tudi v preiskovanju korupcije, saj imamo v Sloveniji premalo kadra, ki bi preiskoval tovrstne kršitve. Kljub temu pa poznamo kar nekaj institucij, tako mednarodnih kot domačih, ki se ukvarjajo z preiskovanjem kaznivih dejanj korupcije. S skupnimi močmi postavljajo kriterije in se tako enotno borijo proti korupciji.

Eno izmed področij korupcije je tudi področje korupcije v zasebnem sektorju, ki predstavlja še večjo zagato za preiskovalce in javnost. Zasebni sektor je namreč bolj zaprt, delovanje pa manj nadzorovano kot v javnem sektorju. O korupciji v zasebnem gospodarstvu je napisane zelo malo literature, saj se strokovnjaki s tem področjem bolj podrobno ukvarjajo šele zadnjih nekaj let, pomanjkanje literature pa prav tako pripomore k nepopolnemu nadzoru nad problematiko. Tudi statistični podatki so bolj skopi, saj je področje še v razvoju.

Kakšne pa so značilnosti korupcije v zasebnem gospodarstvu? Gre predvsem za kršitve poslovnih navad z namenom pridobivanja gospodarskih koristi in za zlorabe gospodarskih pogodb. Po podatkih GCR je v anketi, ki so jo izvedli leta 2009,

20 odstotkov vprašanih podjetnikov priznalo, da so zaradi plačevanja podkupnine sotekmovalcev v boju za pridobitev pogodbe izgubili posel.

Svetovno poročilo o korupciji iz leta 2009 (Transparency International 2010) prikazuje, kako dejanja korupcije uničujejo in spodkopavajo pošteno konkurenco, ovirajo gospodarsko rast in ogrožajo obstoj gospodarskih subjektov. V zadnjih dveh letih so podjetja po svetu zaradi korupcije svoj davek že plačala v milijardnih zneskih. Te stroške merimo skozi nizko moralo zaposlenih ter izgubo zaupanja tako med strankami kot tudi med potencialnimi poslovnimi partnerji.

Raziskave v poročilu tudi kažejo, da kar polovica anketiranih mednarodnih poslovnežev ocenjuje, da je korupcija zvišala stroške dela na projektih za najmanj 10 odstotkov. Ne nazadnje je korupcija segla v žep tudi državljanom, ki plačujejo davke. Potrošnikom po vsem svetu se je zaradi korupcije zaračunalo približno 300 milijard dolarjev preveč. To številko dokazujejo tudi odkritja koruptivnega delovanja tristotih mednarodnih zasebnih kartelnih združb, ki so jih odkrili med letoma 1990 in 2005 (Transparency International 2010).

To je podatek, ki marsikoga preseneti. Če namreč vsoto preračunamo, vidimo, da je vsaka kartelna združba v petnajstih letih potrošnike oškodovala za 1 milijardo dolarjev, kar pomeni, da je veliko denarja steklo na račune posameznikov, ki upravljajo s karteli. To kaže tudi na to, da močnejši in bogatejši na ta račun bogatijo in pridobivajo na moči, medtem ko manjši in šibkejši v gospodarstvu izgublajo boj za preživetje (Transparency International 2010).

Korupcija ima velik vpliv tako na gospodarstvo kot tudi na prebivalstvo v državi. Posledice korupcije se ne merijo le v materialnih dobrinah, temveč tudi z vplivom na spreminjanje družbe – govorimo predvsem o moralnih vrednotah in zaupanju v državo in državne aparate. Vse naštetu pa je med seboj povezano. Tako recimo ob sklepanju pogodb z ugodnejšimi ponudniki pride do tega, da se kupna moč prebivalstva zmanjša, kar vpliva na vsesplošni življenjski standard. S tem se zmanjša zaupanje prebivalstva v državo, kar pa vodi k oslabitvi demokratičnih institucij (Tratnik-Volasko 1999). Tratnik ne zanemari niti posledice, ki se je javnost še najmanj zaveda. Najhujša posledica korupcije, tudi v zasebnem gospodarstvu, je namreč ta, da preko izgubljanja denarja pride tudi do izgube zaupanja v državo in demokracijo, prav ta učinek pa se sedaj pojavlja v Sloveniji.

Problem se kaže tudi v nižjih prihodkih in večji javni porabi. Investicije se manjšajo, saj imajo podjetja zaradi koruptivnih dejanj na razpolago manj denarja, s tem pa se niža gospodarska rast. Tako pada tudi produktivnost podjetij, manjša se davčni priliv ipd. S pojavom korupcije pride tudi do neuravnovešenosti prihodkov, saj na ta način »nepokvarjene« organizacije dobijo še manj, »pokvarjene« organizacije pa pridobivajo vedno več denarja, s tem pa dobivajo prevlado na trgu in obenem nevidno uničujejo manjše od sebe.

Na to opozarja tudi Dobovšek (2005), ki poudarja predvsem ukrepe na vseh družbenih ravneh in pravi, da dokler se bodo politiki in voditelji držav obnašali koruptivno, se bo posledično tako obnašala in ravnala tudi ostala populacija v državi in se bo to poznalo tudi na relaciji poslovanja v zasebnem gospodarstvu.

Posledice tega pa se lahko ne nazadnje kažejo tudi v pomanjkanju pitne vode, slabih delovnih in zdravstvenih razmerah, tveganju pri delu v nevarnih stavbah ipd. Tu gre predvsem za probleme tako imenovanih držav tretjega sveta.

1.1 Namen

Namen diplomskega dela je osvetliti problem korupcije v gospodarstvu s pravnega vidika. Najprej želim ugotoviti, kako pogosta je korupcija v zasebnem sektorju, pri čemer bom izhajal iz obstoječih raziskav in podatkov, s katerimi razpolagajo pristojne slovenske ali tuje institucije, ki se s tem problemom ukvarjajo. Zanimalo me bo tudi, kako se korupcija v gospodarstvu udejanja v praksi oziroma kakšni so načini korupcije ter kako bi lahko uspešneje reševali problem koruptivnih dejanj v zasebnem gospodarstvu. Glede na to, da o korupciji v zasebnem gospodarstvu doslej ni veliko napisanega, je namen dela tudi zapolniti vrzel na tem področju.

1.2 Cilji

Ciljev diplomske naloge je več. Prvi cilj je oceniti razsežnost korupcije v zasebnem gospodarstvu. Drugi cilj je prikazati pojavne oblike korupcije v zasebnem gospodarstvu. Tretji cilj je opozoriti na probleme, s katerimi se pri svojem delu soočajo organi pregona, ko odkrivajo korupcijo v zasebnem gospodarstvu. Četrty cilj pa je podati možne predloge za nadzor in odkrivanje korupcije v zasebnem gospodarstvu.

1.3 Metode

Z metodo analize literature in virov bom zbral podatke. Z metodo sinteze bom združeval spoznanja, ki sem jih pridobil pri analizi literature in virov. Z metodo primerjave bom skušal ugotoviti, ali obstajajo razlike v korupciji v Sloveniji v primerjavi z drugimi državami. Z metodo kompilacije bom od drugih avtorjev prevzel njihovo mišljenje in se do njega kritično opredelil.

2 SPLOŠNO O KORUPCIJI

V tem poglavju bom podal opredelitve korupcije, kot so se razvijale skozi zgodovino, opisal bom vzroke za korupcijo in kakšne vrste le-te poznamo.

2.1 Pojem (opredelitev) korupcije

V zgodovini sta se tudi že Aristotel in Machiavelli ukvarjala z definiranjem korupcije in jo razložila takole: »Družba se že od samih začetkov ukvarja s problemom korupcije. Klasično pojmovanje izhaja iz teze, da je korupcija izraz krvavljenja moralnih vrednot družbe.« (Dobovšek 2008, 27)

Verbinc (1994, 338) razloži izvor besede korupcija, ki izhaja iz latinskih besed »rumpere« kar pomeni razbijanje, lomljenje, trganje ter »cum« kar pomeni, da sodelujeta dva. Iz besed »cum« in »rumpere« torej izhaja beseda korupcija, kot jo poznamo danes.

Ti dve definiciji dokazujeta, da so se problemom korupcije ukvarjali že zgodaj v naši zgodovini, saj sta bila pohlep in želja po moči od nekdaj zakoreninjena v človekovi mentaliteti.

Zanimiv je tudi matematičen prikaz korupcije, ki ga prikazuje Ludtke (1993, po Dobošek 2008). Ta prikaz kaže, da mora biti osebna korist večja od družbene koristi. Tako morajo biti pozitivne koristi – ponujen denar in ponujeno zadovoljstvo, večje od vsote drugih negativnih dejavnikov. Osebna korist pri dejanju korupcije mora biti tako večja kot je družbena korist. Dejavniki ki vplivajo na to pa so ponujen denar, ponujeno zadovoljstvo, riziko sankcije, družbena sprejemljivost korupcije, pomisleki in strahovi ter strogost sankcij.

Rimsko pravo (Lex Julija Repetundae) označuje korupcijo kot ponujanje, sprejemanje ali zahtevanje določene koristi z namenom vplivati na uradno osebo pri izvajanju njene službe (Dobovšek 2008, 27).

Resolucija o preprečevanju korupcije v Sloveniji lepo definira korupcijo s tem, ko pravi, da je korupcija vsaka kršitev dolžnega ravnanja uradnih oziroma odgovornih oseb v javnem ali zasebnem sektorju, kot tudi ravnanje oseb, ki so pobudniki kršitev, ali oseb, ki se s kršitvijo lahko okoristijo, zaradi neposredno ali posredno obljubljenega, ponujene ali dane oziroma zahtevane, sprejete ali pričakovane koristi zase ali za drugega.

Civilnopravna konvencija o korupciji Sveta Evrope definira korupcijo kot neposredno ali posredno terjanje, ponujanje, dajanje ali sprejemanje podkupnine ali katerekoli druge nedovoljene koristi ali obljubo le-te, ki moti pravilno opravljanje dolžnosti ali ravnanje, zahtevano od prejemnika podkupnine, nedovoljene koristi ali obljube le-te.

Na spletni strani Komisije za preprečevanje korupcije korupcijo razlagajo kot vsako kršitev dolžnega ravnanja z namenom pridobiti korist zase ali za drugega. Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije le-to definira kot vsako kršitev dolžnega ravnanja uradnih in odgovornih oseb v javnem ali zasebnem sektorju, kot tudi ravnanje oseb, ki so pobudniki kršitev ali oseb, ki se s kršitvijo lahko okoristijo, zaradi neposredno ali posredno obljubljenе, ponujene ali dane oziroma zahtevane, sprejete ali pričakovane koristi zase ali za drugega (Komisija za preprečevanje korupcije 2011).

Definicij korupcije je mnogo, vendar pa pridemo do zaključka, da so si bolj ali manj podobne, saj gre pri vseh za nekakšno dajanje oziroma prejemanje (lahko tudi samo ponujanje in obljubljanje) določene koristi za prejemnika korupcije, če izvrši nekakšno nezakonito dejanje in s tem naredi uslugo tistemu, ki ponuja koristi (Begović 2007).

Za primer vzemimo dve majhni podjetji, prvo podjetje je majhna lokalna slaščičarna, drugo podjetje pa je večja trgovska veriga. Majhna slaščičarna letno odšteje vsoto, ki jo nameni večji trgovski verigi, da le ta ne prodaja slaščic in peciva, tako da mala slaščičarna sploh lahko preživi (Webster 2002, 3).

2.2 Vzroki za korupcijo

Dobovšek (2008, 9) opredeljuje naslednje vzroke za korupcijo:

- revščina, v večini primerov gre za pohlep in izrabo oblasti, revni pa so žrtve korupcije,
- preveč zakonov in neizvedljivost le teh ter neustrezna nadzorstva institucij,
- preveč diskrecijskih pravic,
- velik obseg državnega gospodarstva.

Na Forumu korupcija v zasebnem gospodarstvu (Društvo Integriteta 2009) je Drago Kos dejal: »Podjetja se za korupcijo odločajo, ker jim ta v tem času obljublja hitrejši razvoj podjetij, a jih dolgoročno pri pridobivanju poslov postavlja v podrejen položaj. Onemogoča jim namreč nadaljnji nadzor nad poslom, poleg tega pa vedno obstaja tudi nevarnost, da bo nekdo s slabšim proizvodom ali storitvijo dal še večjo podkupnino. Podkupovanje za pridobitev posla je rešitev na kratki rok, čeprav s tem morda rešiš podjetje, okolico, daš okolju nove zaposlitve, dolgoročno pa to ni primerno, to skušamo dopovedati poslovnežem. Spomnite se Siemens, ki je izvažal korupcijo, plačali so 1,2 milijarde kazni, se spreobrnili in začeli s protikorupcijskimi akcijami in sedaj jim posli rastejo.«

Dobovšek (2008) ugotavlja, da je vzrokov za korupcijo sicer več, vendar pa je njen glavni vzrok *pohlep*. Človeški pohlep ne pozna meja in človek ni nikdar zadovoljen z dobrinami, ki jih ima, zato se vedno pojavlja težnja imeti še več dobrin. Zaradi pohlepa pa ljudje iščejo poti do lahkega in hitrega zaslužka, priložnost za to pa vidijo v korupciji.

Popolnoma nasproten pohlepu pa je še en vzrok korupcije – *zadovoljiti minimalne življenjske potrebe*. Obdobje vsesplošne finančne krize je privedlo tudi do tega, da ljudje preprosto nimajo dovolj denarja za preživetje, zato iščejo nelegalne poti, po katerih pridejo do dobrega, a nelegalnega zaslužka, kar pa rezultira tudi v tem, da se stopnja korupcije še zvišuje.

Razlog za korupcijo je tudi *razpad moralnih in etičnih vrednot*, saj v današnjem času morala in etika nista več pomembni, velikokrat je pomembno zgolj to, kako do zaslužka. Vse to pa je posledica slabega zaupanja v državo, saj le-ta ne zagotavlja enakosti in privilegira nekatere sloje, je neučinkovita pri pregonu kaznivih dejanj, s katerimi prav ti sloji vse bolj bogatijo. Posledično prebivalstvo državnim institucijam ne zaupa, zamaje pa se tudi vera v moralo in etiko.

Eden pomembnejših vzrokov za korupcijo je tudi *nesposobnost vodilnih* ali pa celo *njihova vpletenost* v kaznivo dejanje korupcije. V nekaterih primerih vodilni v podjetjih sicer ne vedo, da so vpleteni v taka dejanja, vendar se vse bolj pogosto kaže, da vodstveni kader podjetij sodeluje in je vpleten v korupcijo, saj si s tem pridobijo koristi.

Dejavnik, ki močno vpliva na stopnjo korupcije, je tudi *neenakost pred zakonom*. Prebivalstvo že iz medijev razbere, da zakoni velikokrat ne veljajo za vse enako. Nekateri vplivni ljudje lahko za zagrešena dejanja ne odgovarjajo, povprečen državljan pa bo za isto kršitev strogo kaznovan. To pa je le voda na mlin tistim, ki se spretno izogibajo zakonom, so »nedotakljivi« ter si zato lahko privoščijo koruptivna dejanja.

Problem je tudi v *prevelikem številu zakonov in neizvedljivosti le-teh*. Vse preveč je različnih zakonov, konvencij in uredb, ki urejajo področje korupcije, njihove utemeljitve pa si velikokrat pridejo navzkriž, zato se ne ve, kako jih natančno in pravilno interpretirati. To področje želi urediti predvsem Evropska unija z enotnimi zakoni za svoje članice, vendar pa se tu zopet pojavlja problem, saj korupcija poteka tudi izven meja EU, kjer pa zakoni Evropske unije ne veljajo.

Pomemben dejavnik je tudi *neustrezen nadzor institucij*. Tu govorimo predvsem o težavah pri preiskovanju koruptivnih dejanj, bodisi zaradi premajhnega števila zaposlenih strokovnjakov na tem področju, bodisi zaradi dejanj, ki so sama po sebi zelo zahtevna za odkrivanje in preiskovanje.

Dejavnik, ki vpliva na korupcijo, pa je tudi *velik obseg državnega gospodarstva*. Tu se problem kaže predvsem v tem, da zaposleni ne upravljajo s svojim, ampak z državnim denarjem, zato jim ni pomembno, koliko in za kakšen namen ga porabijo, dokler imajo oni od tega določene koristi.

2.3 Vrste korupcije

Poznamo več vrst korupcije. Začeli bomo z opredelitvijo *notranje* in *zunanje* korupcije. Pri notranji korupciji gre za podkupovanje med nadrejenimi in podrejenimi, se pravi znotraj podjetja, pri zunanji pa gre za plačevanje storitev, dajanje ali obljubljanje daril z namenom pridobiti korist. Zunanja korupcija je najpogostejša oblika korupcije (Dobovšek 2008).

Naslednja delitev je delitev glede na število vpletenih. Govorimo o *individualni* ali *institucionalni* korupciji. Pri individualni korupciji se koruptivno obnašajo posamezniki, korupcija je zato bolj diskretna in težavna za dokazovanje, krivdo pa nosita obe strani. Institucionalna korupcija pa se dogaja med velikimi korporacijami, zaradi katerih družbene vrednote razpadajo in se javno vzdušje poslabša, saj ima vpletenost velike učinke na okolico (Dobovšek 2008).

Poznamo tudi *materialno* korupcijo, ki je najbolj razširjena, pri njej gre namreč za dajanje oziroma prejemanje materialnih koristi, prejemniki imajo od nje takojšnjo korist in je tudi zelo težka za odkrivanje in dokazovanje. Naslednja je *politična* korupcija, pri kateri gre za dajanje uslug zaradi moči oblasti, poznamo pa tudi *psihično* korupcijo, ki jo opredeljujemo kot podleganje podkupčevalcu, pri čemer ima glavno vlogo njegova moč (Dobovšek 2008).

Obstajajo tudi delitve glede nagrajevanja, pri čemer ločimo med *vnaprejšnjim* ali *naknadnim* nagrajevanjem, gledamo pa lahko tudi na aktivnost sodelujočih – tu gre za *aktivno* ali *pasivno* korupcijo (Dobovšek 2008).

Uporabljajo se tudi delitve na *belo*, *sivo* in *črno* korupcijo. Pri beli korupciji gre za privilegiranje in dajanje prednosti na osnovi družinskih in prijateljskih vezi, brez pričakovanja protiusluge. Za primer lahko vzamemo zdravnika, ki preko vrste na pregled vzame prijatelja ali sorodnika. Take kršitve je težko odkrivati, saj so zelo pogoste in jih ljudje sploh ne dojemajo kot korupcijo, temveč kot osebno uslugo. Pri sivi korupciji gre za tako imenovano korupcijo po načelu »usluga za uslugo«. Tako gre za dajanje usluge in pričakovanje, da ti bo nekoč usluga vrnjena. Črna korupcija, gre za najbolj škodljivo vrsto, pa je korupcija, kjer za obljubljeno uslugo njen izvajalec prejme plačilo (Mihaljović 2011).

Korupcijo lahko delimo tudi na korupcijo v *javnem* in *zasebnem* sektorju, pri čemer delitev poteka glede na udeležence korupcije. Med korupcijo v javnem gospodarstvu lahko prištevamo predvsem korupcijo v javnih agencijah, javnih skladih, javnih zavodih, državnih podjetjih in javnih gospodarskih zavodih. Skupna točka naštetih institucij je ta, da so vse uporabnice državnega proračuna ali proračuna lokalne skupnosti. V zasebno gospodarstvo in posledično korupcijo v le-tem pa spadajo vsa področja, ki ne sodijo v definicijo javnega sektorja (ZintPK, Uradni list RS, št. 43/2011). Korupcija v zasebnem gospodarstvu se kaže predvsem v obliki zlorab gospodarskih pogodb in kršitev poslovnih običajev za pridobitev gospodarskih koristi (posredovanje pri pogodbah, preferiranje na javnih razpisih).

2.4 Elementi korupcije

Velik problem, s katerim se dandanes soočamo, je definicija korupcije. Zaradi različnih pojmovanj in opredelitev korupcije se pojavljajo tudi problemi v odkrivanju in kaznovanju koruptivnih dejanj, saj je težko določiti kaj je in kaj ni koruptivno. Zato, da lahko korupcijo bolje razumemo, je potrebno osvetliti, kateri so tisti elementi korupcije, ki jih ima po mnenju Dobovška (2008) vsako koruptivno dejanje:

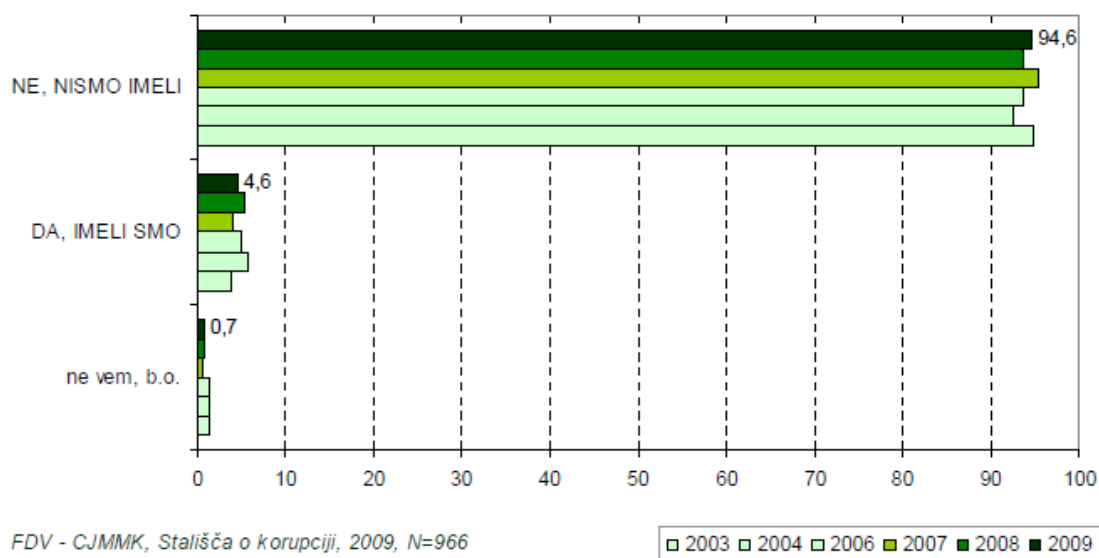
- imamo dve strani (podkupovalca in podkupljenega),
- pri teh straneh gre lahko za javnega uslužbenca, zasebnika, politika, ipd.
- za koruptivno dejanje obstaja nagrada (denarna ali nedenarna),
- korupcija je lahko izvršena na več načinov (z uporabo ali brez uporabe modre kuverte ipd.).

Pod pojmom »vsaka kršitev« razumemo vse oblike ravnanj, tako storitve kot opustitve. Gre za ravnanja v javnem in zasebnem sektorju ter tudi na področjih, ki jih ne moremo uvrstiti v javni ali zasebni sektor oziroma tam, kjer meja med obema sferama ni jasna in točno določena. Glede kršitev velja načelo univerzalnosti, tako da so koruptivna ravnanja možna v lastni državi ali tujini. »Dolžno ravnanje« je ravnanje, kot ga določajo s strani države sprejeti zakonski in podzakonski predpisi ter zapisani kodeksi ravnanja v poslovnih ali poklicnih združenjih. »Uradne osebe« so osebe, ki so kot takšne določene v Kazenskem zakoniku (Uradni list RS, št. 63/94, 70/94 – popr., 23/99, 40/04). »Odgovorne osebe« so osebe, ki so s predpisom, aktom pristojnega organa ali po naravi nalog, ki jih opravljajo, pooblašene za sprejemanje odločitev ali za določeno ukrepanje oziroma ravnanje, med drugim so to tudi člani vodstvenih ali nadzornih organov v pravnih osebah, ne glede na strukturo lastništva, ter tudi samostojni podjetniki in obrtniki. »Zasebni sektor« predstavljajo vsa področja, ki ne sodijo v definicijo »javnega sektorja«, kot ga določa Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 56/02). Način storitve je lahko neposreden ali posreden. »Posreden način« pomeni, da je korist na aktivni strani (tisti, ki podkupuje) obljubljena, ponujena ali dana preko tretje osebe, na pasivni strani, torej na strani podkupljenega, pa preko tretje osebe zahtevana ali sprejeta, pri čemer pojem »osebe« zajema pravne in fizične osebe. S »pričakovano koristjo« imamo opraviti, ko oseba pričakuje za dejanje določeno korist, pri tem pa ni nujno, da bi bila obljuba koristi vnaprej izrečena. »Korist« je lahko premoženjska, pri čemer njena oblika, vrednost oziroma višina niso pomembne, ali pa nepremoženjska, pri čemer tudi njena vrsta, oblika oziroma vsebina niso pomembne. Pri vseh ravnanjih, ki jih dojemamo kot koruptivna, je bistven »koruptivni namen«. O takšnem namenu govorimo, ko je kršitev storjena v pričakovanju obljubljene, ponujene ali dane koristi na aktivni strani ali zaradi zahtevane, sprejete ali le pričakovane koristi na pasivni strani. Potrebno je uveljaviti ničelno toleranco, kjer so nesprejemljiva vsa koruptivna dejanja. Tudi več majhnih tovrstnih dejanj vpliva na rušenje prava in na možnosti za pojav še hujših oblik kršitev. Možno je tudi, da je koruptivni namen usmerjen k pridobivanju koristi za koga drugega, ne zase. Pri tem je »drugi« vsaka pravna ali fizična oseba, ki ni oseba, ki je storila kršitev, ki ustreza predstavljeni definiciji.

3 RAZSEŽNOSTI KORUPCIJE V SLOVENIJI

3.1 Stališče o korupciji 2009

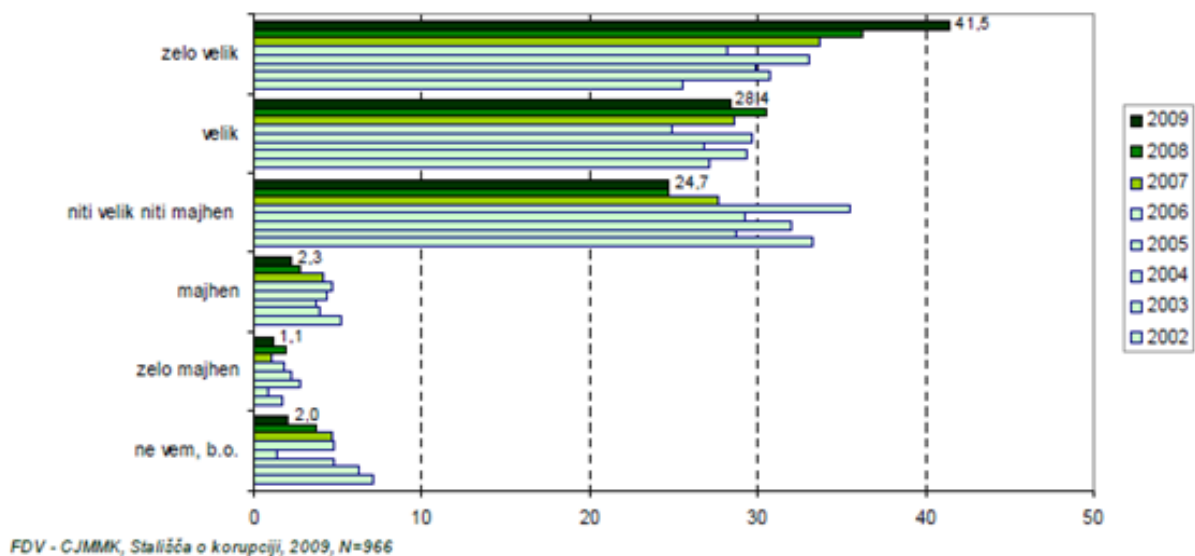
Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij Fakultete za družbene vede je na naročilo Komisije za preprečevanje korupcije Republike Slovenije konec leta 2009 opravil raziskavo Stališča o korupciji 2009. Raziskava se dotika predvsem področja korupcije na nižjih nivojih, saj se vprašani velikokrat niti ne srečujejo z korupcijo na visokih nivojih.

Slika1: Ste imeli v zadnjem času kakršnokoli izkušnjo s korupcijo?

Vir: Center za raziskovanje javnega mnenja 2010.

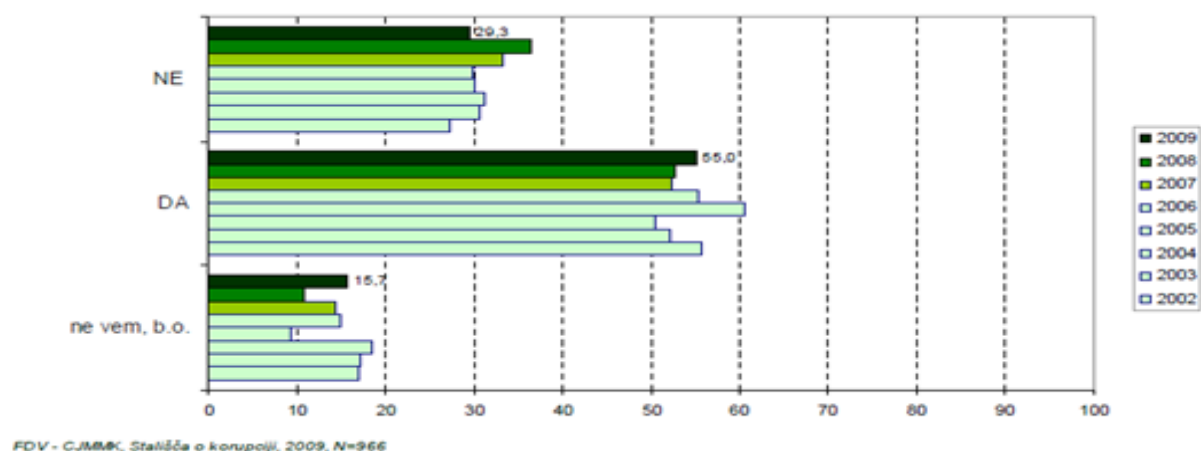
Zanimiv rezultat nam pokaže že prvo vprašanje »Ste imeli v zadnjem času kakršnokoli izkušnjo s korupcijo?«, na katero je velika večina – to je 94,6 % anketirancev, odgovorila, da izkušenj s korupcijo ni imela. Ta odgovor je relativen, saj lahko tu pride do tega, da se ljudje sploh ne zavedajo, da gre za primer korupcije, pač pa menijo, da so priča nečemu običajnemu. Ljudje opažajo predvsem korupcijo, ki se pojavlja v medijih, ne pa toliko korupcije, ki se dogaja vsak dan v njihovem okolju, tudi v njihovih podjetjih pri poslovanju z drugimi zasebnimi partnerji ipd.

Slika 2: Kako velik problem je korupcija v današnji Sloveniji?

vir: Center za raziskovanje javnega mnenja 2010.

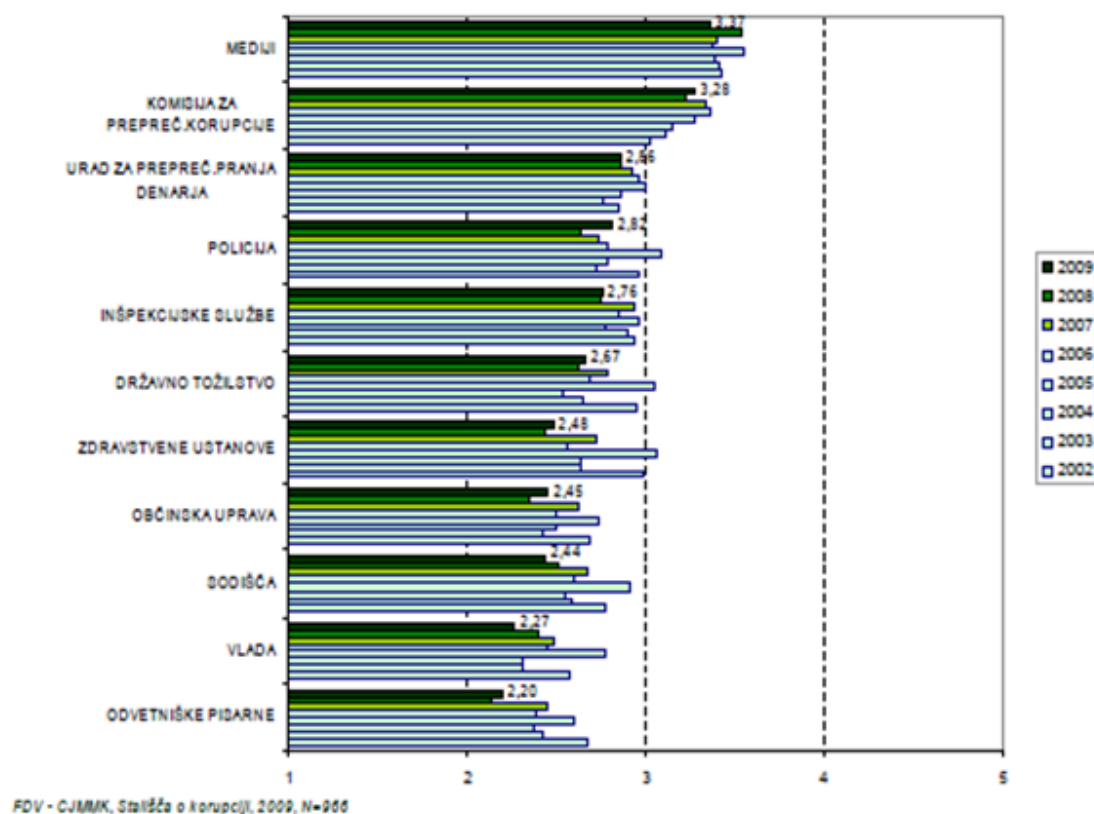
Anketa je ob vprašanju »Kako velik problem je korupcija v današnji Sloveniji?« jasno pokazala, da se ljudje vse bolj zavedajo problema korupcije. To je dober znak v boju proti korupciji, saj je zavedanje in priznavanje prvi korak k rešitvam. Na povečanje zavedanja v primerjavi z odgovori iz prejšnjih let so verjetno najbolj vplivali mediji, ki s povečano intenzivnostjo opozarjanja na koruptivna dejanja in z različnimi članki ter poročanji o kršitvah ozaveščajo prebivalstvo o tem problemu. S tem pa se povečuje tudi razpoznavanje korupcije in vedenje o tem, kaj korupcija sploh je. Korupcija v javni upravi je že vsem dobro znana, zadnje čase pa se veliko govori tudi o korupciji v zasebnem gospodarstvu, ki pa jo javnost še spoznava, tako da lahko napovemo, da bo lahko čez nekaj let prepoznavanje korupcije tudi na zasebni ravni še bolj učinkovito.

Slika 3: Ali bi prijavili primer korupcije, če bi zanj izvedeli?

Vir: Center za raziskovanje javnega mnenja 2010.

Za zaskrbljujočega imamo lahko podatek, da bi le 55 % vprašanih prijavilo dejanje korupcije, če bi zanj vedeli. Med najpomembnejšimi razlogi za tak odziv je najverjetneje ta, da vprašani ne poznajo zaščitne osebe, ki je prijavila to dejanje in zato mislijo, da bodo s prijavo škodili tudi sebi. Pomemben vzrok je najbrž tudi ta, da se jim s tem preprosto ne da ukvarjati, ali pa so celo sami vpleteni v ta dejanja in se zato bojijo, da ne odkrijejo tudi njih. V prihodnosti bo na tem področju potrebno nekaj spremeniti, saj je informiranje o sumu dejanja korupcije pomembno za nadaljnjo preiskavo in odkrivanje teh kršitev.

Slika 4: Kako so našteve institucije pripomogle k boju proti korupciji v Sloveniji?

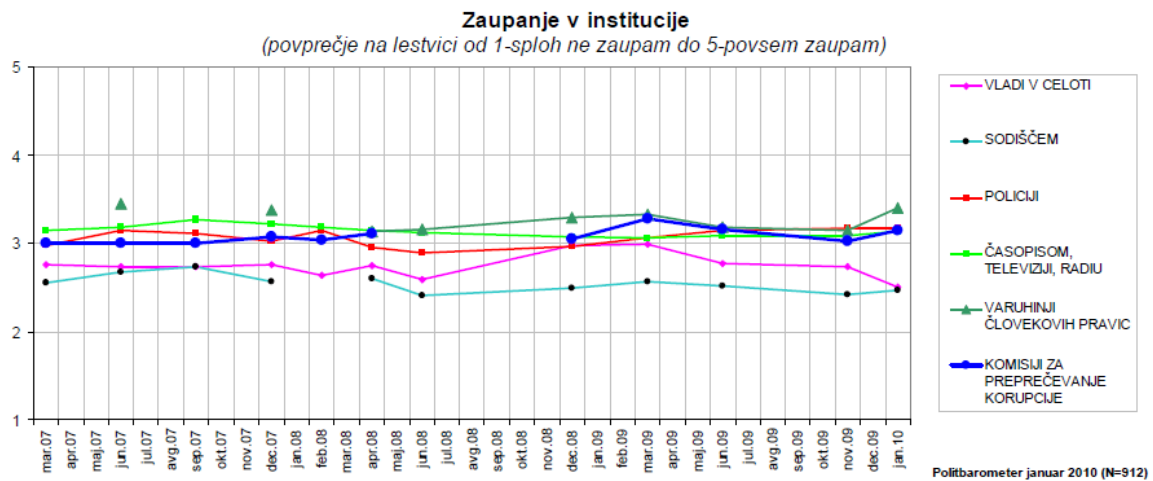
Vir: Center za raziskovanje javnega mnenja 2010.

Vprašanje »Kako so našteve institucije pripomogle k boju proti korupciji v Sloveniji?«, ob katerem so našteve različne institucije (mediji, Komisija za preprečevanje korupcije, Urad za preprečevanje pranja denarja, policija, inšpekcijske službe, državno tožilstvo, zdravstvene ustanove, občinska uprava, sodišča, vlada in odvetniške pisarne), je zanimivo predvsem zaradi tega, ker deluje kot pokazatelj obveščanja ljudi o korupciji. Vprašani so z odgovori pokazali, iz katerih virov so največ izvedeli o problematiki, kar pa tudi pomeni, da morajo organi z manj odstotki še več postoriti na področju obveščanja o korupciji, mediji (ki so dobili največ odstotkov) pa še naprej poročati o korupciji. Komisija za preprečevanje korupcije mora

biti še bolj aktivna, prav tako morata z obveščanjem nadaljevati tudi policija in Urad za preprečevanje pranja denarja.

3.2 Politbarometer

Raziskava Politbarometer opravlja raziskave stopnje zaupanja v institucije v Republiki Sloveniji.

Slika 5: Zaupanje v institucije

Vir: Center za raziskovanje javnega mnenja 2010.

Raziskava kaže, kako skozi leta prebivalstvo zaupa institucijam, kot so Vlada, sodišča, policija, mediji, varuh človekovih pravic in KPK. Zaskrbljujoč je podatek, da prebivalstvo ne zaupa predvsem sodiščem in Vladi, kar kaže tudi na nezaupanje v državo. To pa je ena izmed posledic, ki jo prinaša korupcija.

4 PRAVNA UREDITEV KORUPCIJE V ZASEBNEM SEKTORJU

4.1 Splošno

Pravni akti s področja korupcije so bili sprva slabo definirani in neusklajeni v različnih državah, danes pa se zakonodajajo poizkuša harmonizirati in združiti znanja na tem področju. Enotna zakonodaja namreč omogoča, da v različnih državah ne prihaja do zakonskih razlik in posledično niti do pravnih preprek v mednarodnem boju zoper korupcijo. Članice Evropske unije so tudi zavezane, da obvezno sprejmejo pravne akte, ki jih določata EU in Organizacija združenih narodov.

4.2 Mednarodna zakonodaja

Zaradi vse večje razširjenosti korupcije po svetu so se nekatere institucije odločile združiti moči v boju proti korupciji in preprečevanju le-te. Težave nastajajo predvsem v zakonodaji, ki je od države do države različna. Razlike so tudi v izvajanju zakonodaje in v ustreznih službah za boj proti korupciji. Zato so se članice Organizacije združenih narodov – OZN odločile, da skupaj stopijo v boj proti korupciji. Pridružile so se jim še druge organizacije, kot so Organizacija za ekonomsko sodelovanje in razvoj – OECD, Evropska unija, Svet Evrope, GRECO in podobne.

4.2.1 Organizacija združenih narodov – OZN

Organizacija Združenih narodov je mednarodna organizacija, ustanovljena po drugi svetovni vojni, njen namen pa je ohranjanje mednarodnega miru in varnosti, razvoja prijateljskih odnosov med narodi, spodbujanje socialnega napredka, boljšega življenjskega standarda ter človekovih pravic. Nekje med temi nameni pa se skriva tudi boj proti korupciji, za katerega je OZN veliko naredil.

Zelo pomemben dokument je Zakon o ratifikaciji Konvencije združenih narodov proti korupciji (Uradni list RS, št. 22/2008) ki poudarja :

- vrsto ukrepov za preprečevanje korupcije tako v javnem kot zasebnem sektorju (tu gre predvsem za modele preprečevanja korupcije, ustanovitev protikorupcijskih organov, transparentnost financiranja volilnih kampanj in političnih strank, preglednost in odgovornost na področju javnih financ, delovanje v skladu z etičnimi kodeksi uslužbencev, disciplinski ukrepi, sodelovanje vladnih in nevladnih organizacij, ozaveščanje javnosti o korupciji, mednarodno sodelovanje na vseh področjih boja proti korupciji),
- dosledno preganjanje in kaznovanje koruptivnih dejanj,
- mednarodno sodelovanje na področju preprečevanja in boja proti korupciji,

- ureditev zakonodaje, da le-ta zajame vsa področja korupcije,
- pomembna je tudi vrnitev nacionalnega bogastva in premoženja (nelegalno odtujenega).

Dobovšek (2008) navaja, da so se države članice obvezale, da sprejmejo skupna načela v boju zoper korupcijo, ki zavezujejo članice, da se morajo:

- zavzeti za konkreten boj proti korupciji in povezanimi oblikami organiziranega kriminala,
- zavzeti se za izvajanje obstoječih zakonov,
- sprejeti zakonodajo na področju korupcije, če ta še ne obstaja,
- spodbuditi javni in privatni sektor k spoštovanju moralnih norm kodeksov etike,
- kriminalizirati vse oblike podkupovanja in uskladiti norme z mednarodno zakonodajo.

4.2.2 Svet Evrope

Svet Evrope sestavlja 47 držav Evropske unije in je bil ustanovljen 5. maja 1949. Svet Evrope je organizacija, ki varuje človekove pravice, demokracijo in pravno državo. Ukvarja se tudi z iskanjem rešitev za težave evropske družbe in pomaga uveljavljati demokracijo s političnimi, zakonodajnimi in ustavnimi reformami v državah članicah.

Svet Evrope je v zadnjih letih naredil precej na področju korupcije, organiziranega kriminala in pranja denarja. Dobovšek (2008, 69-70) je navedel nekaj ukrepov, ki jih je Svet Evrope sprejel v boju zoper korupcijo:

- zagotavljanje neodvisnosti organov odkrivanja in zaupnosti preiskav,
- poenotenje kazenskih sankcij, ki zajemajo zaseg, konfiskacijo dobička od korupcije,
- zagotavljanje, da podjetja niso le krinka za opravljanje kriminalnih dejavnosti in širitev korupcije,
- odprava imunitet v zvezi s preiskavami o korupciji.

Navaja (Dobovšek 2008, 69–70) tudi načrt boja proti korupciji, ki vsebuje številne civilne, kazenske in administrativne ukrepe, med katerimi omenja naslednje:

- opredelitev dovoljenega in nedovoljenega v okviru zakonskih norm,
- poenotenje definiranja korupcije,
- opredelitev nalog za posamezne državne institucije, ki se morajo spopasti s korupcijo,
- uskladitev kazenskih, civilnih in administrativnih postopkov za boj proti mednarodni korupciji.
- vloga politike, medijev in javnosti v boju proti korupciji.

Svet Evrope je nekakšen voditelj v boju proti korupciji, tako v Evropi kot tudi v svetu, saj s svojimi različnimi znanji in izkušnjami znova in znova izboljšuje organizirane strukture boja proti korupciji, v zadnjem času pa se veliko posvečajo tudi korupciji zasebnega sektorja.

4.2.3 Komisija sveta Evrope – GMC

V letu 1996 je Svet Evrope oblikoval Akcijski plan boja zoper korupcijo, posledica tega plana pa je bila ustanovitev Komisije sveta Evrope za boj proti korupciji – GMC.

Komisija sveta Evrope ali na kratko GMC je leta 1997 oblikovala dokument 20 vodilnih principov v boju zoper korupcijo. Ta dokument je eden pomembnejših dokumentov v boju proti korupciji. Vsebuje področja, na katera morajo biti države še posebej pozorne in na njih ukrepati. Področja, ki jih ureja Komisija sveta Evrope, so preventivni ukrepi držav članic, pospeševanje etičnega ravnanja, reševanje problemov imunitete, svoboda tiska, transparentnost javnega odločanja, kodeksi etike za izvoljene predstavnike, financiranje političnih strank in volitev ter organi za boj proti korupciji, predvsem njihova samostojnost in neodvisno delovanje.

Ker ta dokument nima zapisanih kazenskih sankcij, je komisija sodelovala tudi pri pisanju Kazenskopravne konvencije. Konvencija predvideva inkriminacijo aktivnega in pasivnega podkupovanja državnih in mednarodnih javnih uslužbencev, parlamentarnih predstavnikov in sodnikov, nadalje inkriminacijo aktivnega in pasivnega podkupovanja v gospodarskem poslovanju, nezakonitega posredovanja ter pranja protipravnih premoženjskih koristi iz korupcijskih dejanj (Dobovšek 2008, 71).

Evropska komisija je 6. 6. 2011 z novim paketom ukrepov članic EU še bolje oborožila države v boju proti korupciji. Predlaga predvsem dopolnitev pravil EU, po katerih bodo nacionalna sodišča lažje zasegla premoženje storilcev koruptivnih dejanj in uveljavljala odločbo o zasegu v EU. Ena izmed sprememb pravil se nanaša tudi na pravila o javnem naročanju, računovodskih standardih in obveznih revizijah v podjetjih. Pomembna je še učinkovitejša finančna policija in pomoč državam pri zbiranju natančnejše statistike o kaznivih dejanjih, učinkovitejše sodelovanje pravosodja in policije ter usposabljanje organov pregona, priprava boljše strategije proti zlorabam sredstev EU, strožje zahteve glede preprečevanja korupcije v državah, ki se želijo pridružiti EU, dodatni pogoji glede preprečevanja korupcije pri dodelitvi pomoči in nepovratnih sredstev drugim državam in tesnejše sodelovanje z agencijo Europol in Evropskim uradom za boj proti goljufijam.

4.2.4 GRECO

GRECO ali Skupina držav za boj proti korupciji je bila ustanovljena leta 1998 kot novo delovno telo Sveta Evrope. Princip delovanja skupine je ta, da lahko v njej sodelujejo ne le države članice EU, ampak tudi druge države. Pristop k članicam Sveta Evrope pa avtomatično pomeni tudi pristop GRECO.

Naloga GRECO je predvsem nadziranje izvajanja vodilnih principov v boju zoper korupcijo in vseh ostalih pravnih instrumentov Sveta Evrope s tega področja. GRECO deluje tudi na

področju ocenjevanja boja proti korupciji v državah članicah. Na svoji spletni strani tudi redno objavlja ocene stanj v državi in različne dokumente o korupciji v državah članicah (Greco 2011).

4.2.5 Evropska unija

Evropska unija je aktivna predvsem na področju unifikacije kazenskega prava, vendar tu naleti na prepreko, saj pravosodje in notranje zadeve spadajo v tako imenovani »tretji steber«, kar pomeni, da tu EU lahko skrbi za usklajenost le preko mednarodnih pogodb ali sporazumov, ki pa jih morajo sprejeti in ratificirati še države same. EU je sprejela tudi tri protokole h Konvenciji o zaščiti finančnih interesov Evropske unije (Komisija za preprečevanje korupcije 2011).

Unija je tudi uvedla posebno pisarno, imenovano OLAF (European Anti-Fraud Unit), ki se bori proti kršitvam finančnih interesov EU. Pisarna nadzoruje predvsem odhodkovne in dohodkovne strani EU, največ s področja kmetijske politike, strukturnih skladov in lastnih sredstev Unije.

Evropska unija (Malmström 2011) je objavila podatek, da letno boj proti korupciji evropske davkoplačevalce stane vsaj 120 milijard evrov, kar pa je zaskrbljujoč podatek, saj ta vsota, ki jo EU porabi, ni premo sorazmerna z uspehi v boju proti korupciji.

Evropski poslanec dr. Milan Zver opozarja, da je le mehanizem poročanja Evropski uniji premalo in da bi potrebovali skupen organ EU za pregon korupcije in organiziranega kriminala. Zato EU sama potrebuje tovrstne inštitucije, potrebuje ustrezne strukture ne pa samo pripravo zakonodaje (Zver 2011).

Zver (2011) je tudi dodal: »Vem, da so problemi, da je premalo politične volje, da nekatere članice še niso podpisale konvencije Združenih narodov o boju proti korupciji ter da so upravna, poslovna in politična kultura, zlasti v nekaterih novih članicah EU, prenizke, da imamo celo različna pojmovanja, različne definicije korupcije. Ampak vendarle mislim, da so ti problemi premagljivi v bližnji prihodnosti.«

Slovenija je bila ena prvih držav, ki je imela dobro zastavljeno pravno podlago na področju korupcije, tudi v zasebnem gospodarstvu. Najprej je za korupcijo v zasebnem gospodarstvu veljal materialni kazenskoopravni predpis, ki je določal kazniva dejanja z elementi korupcije. Kasneje, leta 2004, je Slovenija sprejela Zakon o preprečevanju korupcije (Ur. l. RS, št. 2/2004) in tudi Resolucijo o preprečevanju korupcije v Republiki Sloveniji (Ur. l. RS, št. 85/2004). Leta 2010 pa je začel veljati Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (Ur. l. RS, št. 45/2010), ki je bil leta 2011 tudi dvakrat popravljen in dopolnjen (Ur. l. RS, št. 26/2011, Ur. l. RS, št. 43/2011).

4.3 Slovenska zakonodaja

Temeljni pravni akt v Sloveniji je Ustava RS (Uradni list RS, št. 33I/1991), katere 8. člen pravi: Zakoni in drugi predpisi morajo biti v skladu s splošno veljavnimi načeli mednarodnega prava in z mednarodnimi pogodbami, ki obvezujejo Slovenijo. Ratificirane in objavljene mednarodne pogodbe se uporabljajo neposredno.

To pomeni, da Slovenija postavlja pravne norme v okviru mednarodnih pogodb in splošnih načel, ki veljajo v mednarodnem pravu.

4.3.1 Resolucija o preprečevanju korupcije

Resolucija o preprečevanju korupcije v Republiki Sloveniji (RePKRS) je bila objavljena 2. 8. 2004 v Uradnem listu RS, št. 85/2004 in je bila sprejeta z namenom odpravljanja korupcije v Sloveniji. Ukrepi, ki so zapisani v resoluciji, so predvsem dolgoročni in zagotavljajo zaščito človekovih pravic in svoboščin. Resolucija ima predpostavke o spoštovanju človekovih pravic in svoboščin, s katerimi želi zagotoviti vse človekove pravice in svoboščine. Politična volja je druga izmed predpostavk, ki govori predvsem o politični podpori v boju proti korupciji, omenja pa tudi časovno primernost, ustrezno oceno stanja pri nas, sodelovanje javnega in zasebnega sektorja ter civilne družbe, preventivo pred represijo, postopnost, transparentnost, odprtost projekta, trajnost in sprotno ocenjevanje ter popravke. Resolucija je zelo sistematično urejena in ima dobro podlago za uspeh. Cilji Resolucije so seveda povezani s korupcijo in njeno odpravo ter tudi z odpravo pogojev za izvajanje korupcije. V Resoluciji so zapisane še razne raziskave in statistični podatki, ki kažejo število dejanj korupcije. Posebno poglavje ima naslov »Preprečevanje in zatiranje korupcije v Republiki Sloveniji«, kjer so zapisani nekateri potrebni ukrepi. Gre predvsem za področje politike, državne uprave, organov odkrivanja, pregona in sojenja, gospodarstva, nevladnih organizacij, medijev in splošne javnosti. V vseh primerih pa definira zakonodajne, institucionalne in praktične ukrepe. Resolucija obravnava tudi mednarodno sodelovanje na področju korupcije z Organizacijo združenih narodov – OZN, Evropsko unijo, Organizacijo za ekonomsko sodelovanje in razvoj – OECD, Svetom Evrope in Mednarodno gospodarsko zbornico.

4.3.2 Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije

Glavni in najpomembnejši zakon, ki v Sloveniji ureja področje korupcije zasebnega sektorja je Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (Uradni list RS, št. 45/10). Objavljen je bil 4. 6. 2010 in od takrat je bil dvakrat popravljen in prečiščen: ZIntPK-A (Uradni list RS, št. 26/11 z dne 8. 4. 2011) in ZIntPK-B (Uradni list RS, št. 43/11 z dne 3. 6. 2011). Zakon o preprečevanju korupcije (Uradni list RS, št. 2/2004) je bil uveljavljen leta 2004 in je nekakšen predhodnik ZIntPK. V njem ni še vse tako podrobno opisano ter opredeljeno in predstavlja le začetek poti k preprečevanju korupcije pri nas.

Komisija Državnega sveta za državno ureditev je na 54. seji 23.3.2010 obravnavala Predlog zakona o integriteti o preprečevanju korupcije, ki ga je Državnemu zboru Republike Slovenije v obravnavo predložila Vlada Republike Slovenije. Komisija je podprla predlog zakona. Ministrica Ministrstva za javno upravo Irma Pavlinič Krebs je ob tem poudarila: »Predlog zakona ureja vprašanja na osnovi novih spoznanj o korupciji in njenih pojavnih oblikah, sledi zahtevi iz odločbe Ustavnega sodišča RS, ki razveljavlja več členov Zakona o nezdržljivosti opravljanja javne funkcije s pridobitno dejavnostjo. S predlogom so izpolnjeni pogoji za vzpostavitev neodvisnega državnega organa, vendar v novi sestavi in na nekaterih novih področjih (vzpostavitev registra lobistov, avtomatično elektronsko obveščanje lobistov o normativni dejavnosti na področjih, za katere so ob registraciji izkazali interes svojega delovanja) ter za krepitev integritete in preprečevanje korupcije.« (Komisija Državnega zbora Republike Slovenije 2011).

Predlog zakona uresničuje zahtevo za učinkovito zaščito prijaviteljev korupcije in drugih koruptivnih ravnanj ter novelira aktivnosti za izdelavo in uresničevanje načrtov integritete, ki morajo vsebovati oceno korupcijske izpostavljenosti institucije, osebe odgovorne za načrt integritete, opis tipičnih delovnih procesov z načinom odločanja ter oceno izpostavljenosti korupciji, ki ji morajo slediti predlogi za izboljšave integritete, vključevati pa mora tudi ukrepe za pravočasno odkrivanje, preprečevanje in odpravljanje tveganj za korupcijo, sledile bodo še smernice. S predlogom se prvič ureja področje lobiranja.

Kot piše v splošnih določbah ZIntPK, je zakon uveljavljen z namenom krepitve delovanja pravne države ter določa ukrepe in metode za krepitev integritete in transparentnosti ter za preprečevanje korupcije in preprečevanje in odpravljanje nasprotja interesov. Veljavnost tega zakona pa velja tako za javni, kot tudi zasebni sektor, če drug zakon ne ureja vprašanj drugače. ZIntPK najprej določa osnovne pojme zakona, definira kaj sploh je to zasebni sektor, nato pa se dotakne Komisije za preprečevanje korupcije. Tu podrobno opiše opredelitev, delo, naloge, sestavo, pristojnosti in nadzor le-te. Komisija za preprečevanje korupcije je samostojen in neodvisen državni organ, ki z namenom krepitve učinkovitega delovanja pravne države in preprečevanje njenega ogrožanja s koruptivnimi dejanji v okviru in na podlagi zakonov samostojno izvršuje pristojnosti in opravlja svoje naloge.

V nadaljevanju zakon govori o zaščiti prijaviteljev. Ti člani so pomembni predvsem zaradi tega, ker se velikokrat zgodi, da prebivalci vedo oziroma sumijo, da gre za korupcijo, vendar zaradi zaščite svojih interesov in sebe tega ne prijavijo, tako da identiteta tistega, ki je prijavil sum korupcije ostane skrita in ni informacija javnega značaja. Zlonamerno prijavo se kaznuje kot prekršek, saj nekateri z namenom očrniti ime oziroma se znebiti konkurence poizkušajo z lažnimi prijavi, kar se po zakonu sankcionira s kaznijo od 400 do 1200 EUR.

»Podatki zadnjega desetletja kažejo, da se število kaznivih (predvsem korupcijskih) dejanj povečuje, pri čemer pa sistem alarmiranja oziroma prijavljanja takšnih dejanj v Sloveniji z

vidika zaštite virov do pred kratkim še zdaleč ni bil urejen. Slovenija ima sicer dober sistem zaštite prič, ni imela pa urejene zaštite prijaviteljev korupcijskih ravnanj, kateri so čedalje bolj izpostavljeni raznim oblikam maščevanj, fizičnim napadom ali zlorabam, šikaniranj ipd. Predmetno pravno praznino je (naj bi) zapolnil nedavno sprejeti Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije, ki je vzpostavil konsistentno celoto preprečevanja in obvladanja trpinčenja ter ogrožanja posameznikov, ki deviantnim ravnanjem nasprotujejo in se odločajo, da se jim v svojem okolju uprejo in jih skušajo zmanjšati,« navaja Škrbec (2011, 1).

Pomembno poglavje je IV. poglavje, ki govori o preprečevanju nasprotja interesov in nadzorom nad sprejemanjem daril. Tu gre predvsem za funkcionarje v javnem sektorju, saj ne smejo opravljati poslov, ki so nezdružljivi z njihovim položajem, izven delovnega časa. Prav tako pa se tu definira prejemanje in dajanje daril. Kar se sprejemanja daril tiče, funkcionarji ne smejo sprejemati daril v zvezi z opravljanjem funkcije, razen protokolarnih daril manjših vrednosti (do 75 EUR). Peto poglavje govori o nadzoru nad premoženjskim stanjem, ki pa je zopet stvar javnega sektorja in ni tako pomembno za zasebni sektor.

VI. poglavje ZIntPK govori o načrtu integritete. Sledi poglavje o Resoluciji o preprečevanju korupcije v RS, katerega se bomo podrobno dotaknili v nadaljevanju. Zakon govori tudi o lobiranju, lobistih in njihovih pristojnostih ter nalogah. Definirana je tudi uporaba podatkov in vodenje evidenc o vseh dokumentih, ki so stvar koruptivnih dejanj, komisije, javnih informacij ipd.

Pod poglavjem X. so zapisane kazenske določbe, ki definirajo kazni za kršitelje. Za zasebni sektor so pomembne predvsem naslednje kazni:

- z globo od 400 do 4.000 EUR se kaznuje za prekršek odgovorna oseba državnega organa, organa lokalne skupnosti, nosilca javnih pooblastil in pravne osebe javnega ali zasebnega prava, če komisiji v nasprotju z določbo prvega odstavka 16. člena tega zakona brezplačno ne posreduje vseh podatkov, tudi osebnih in dokumentov, ki so potrebni za opravljanje zakonskih nalog komisije,
- z globo od 400 do 4.000 EUR se kaznuje za prekršek odgovorna oseba državnega organa, organa lokalne skupnosti, nosilca javnih pooblastil ali druge pravne osebe javnega ali zasebnega prava, ki v nasprotju s prvim odstavkom 25. člena tega zakona prijavitelju povzroči škodljive posledice oziroma ga izpostavi povračilnim ukrepom,
- z globo od 400 do 100.000 EUR se za prekršek iz tretjega, četrtega, petega, šestega, sedmega, osmega, devetega, desetega, enajstega, dvanajstega, trinajstega, štirinajstega, petnajstega in šestnajstega odstavka 77. člena tega zakona kaznuje nosilec javnih pooblastil ali druga pravna oseba javnega ali zasebnega prava, razen Republike Slovenije in lokalnih skupnosti.

Moje mnenje je, da ZIntPK premalo definira področja zasebnega gospodarstva. V vseh točkah bi bilo potrebno bolj izpostaviti ta sektor, saj je po novejših raziskavah tudi zasebno

gospodarstvo področje, ki ima močan vpliv. Vse večje je število odkritih dejanj na tem področju, zato bo prej ali slej prišlo do težav pri odkrivanju oziroma kaznovanju teh dejanj zaradi nedefiniranosti ali pa boljše rečeno do prevelike orientiranosti na korupcijo v javnem sektorju.

Kar zadeva statistične podatke raziskav o zasebnem gospodarstvu, je pomembna naslednja tabela, ki kaže vsebinsko področje prijav na področju korupcije.

Slika 6: Vsebinsko področje prijav

Vir: Komisija za preprečevanje korupcije 2010.

Vsebina prijav, ki jih je KPK prejela v letu 2010, je bila v največjem številu iz zasebnega sektorja, teh prijav je bilo kar 287. To pomeni, da se javnost začeni zavedati, da je zasebni sektor zelo veliko in obširno področje, ki ima močan vpliv. Vendar lahko tu pod zasebni sektor štejemo tudi druge sektorje, saj se korupcija v zasebnem sektorju dogaja tudi v gradbeništvu, kjer gre na primer za različne dogovore, spreminjanja pogodb in podkupovanja glede izvajalcev in podizvajalcev. Korupcija zasebnikov se lahko pojavi tudi na javnih razpisih, saj se podjetniki med seboj dogovarjajo o sodelovanjih na razpisu, tako da je ta skupna številka dejanj v zasebnem gospodarstvu realno še večja kot je tu prikazana na grafu. Razlika med vsemi prijavi in domnevno korupcijo pa je zelo velika, predvsem je veliko odstopanje v zasebnem sektorju, saj gre tu tudi za delovanje konkurence, s prijavo oziroma odkritim koruptivnim dejanjem pa lahko neko podjetje pridobi prednost pred drugim konkurenčnim podjetjem. Javnost je mnenja, da se veliko korupcije dogaja predvsem v sektorju javne uprave, vendar pa številke kažejo, da se problem pojavlja tudi v zasebnem gospodarstvu in je veliko večji kot si ga javnost sploh predstavlja.

4.3.3 Organi pregona v Sloveniji

Za odkrivanje in preiskovanje koruptivnih dejanj imamo v Sloveniji kar nekaj organov. Organi so med seboj povezani in sodelujejo ter s tem povečujejo možnost odkritja dejanj korupcije. Nekateri organi so državni, nekateri pa so neodvisni. Kljub temu, da imamo kar nekaj teh organov, še vedno primanjkuje ustreznega kadra, ki bi preiskoval sume dejanj korupcije. Tudi sodišča se soočajo z težavami, saj je teh sojenj precej in zato nastajajo zamude pri sojenjih ter posledično občutek slabe pravne države, kar pa je lahko eden izmed dejavnikov, pomembnih za korupcijo.

Leta 2004, s sprejemom Zakona o preprečevanju korupcije, je Urad Vlade RS za preprečevanje korupcije nadomestila Komisija za preprečevanje korupcije. Komisija je samostojni državni organ z večjimi pooblastili v boju proti korupciji. Vodstvo komisije imenuje predsednik države za dobo šestih let. Leta 2010, ko je stopil v veljavo Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije, s čimer je prenehal veljati ZPKor, je komisija ohranila ime, vendar pa je ZIntPK razširil naloge in pristojnosti in uvedel še bolj neodvisen sistem imenovanja vodstva komisije. Komisija je tako postala tudi prekrškovni organ, dobila je pristojnost za zaščito prijaviteljev, izvaja nadzor nad lobiranjem, oblikuje pa tudi načrt integritete. Z novim zakonom, kar je pomembno predvsem za zasebni sektor, je KPK dobila tudi nadzor nad zasebnim sektorjem, kar pomeni, da mora na zahtevo komisije v primeru preiskave suma koruptivnih dejanj sodelovati in se odzivati tudi zasebni sektor.

Pristojnosti in naloge komisije so preprečevanje korupcije, integriteta, lobiranje, nasprotje interesov, premoženjsko stanje funkcionarjev, nezdržljivost funkcij, omejitve poslovanja, darila, nadzor in preiskava domnevnih primerov korupcije, sodelovanje na mednarodnih projektih, analize in raziskave pojava korupcije in prekrškovni postopki.

Komisija je sestavljena iz dveh delov, iz Centra za integriteto in preventivo in Službe za nadzor in preiskave. Zaposlenih je trenutno 37, kar je občutno premalo za preiskovanje vseh sumov, kajti v letu 2010 je bilo obravnavanih že več kot 1400 zadev. Komisija izdeluje tudi načrte integritete, ki pa so za javni sektor brezplačne, za razliko od tega pa so za zasebni sektor plačljive, kar pomeni nov strošek za podjetja in seveda se jih zaradi tega tudi manj odloči njihove usluge.

Komisija sodeluje tudi na mednarodnem področju, saj je vse več korupcije tudi mednarodne. Pomembne pa so tudi izkušnje in znanja drugih držav, saj so neke prakse drugačne in si z informiranjem lahko zelo pomagajo med seboj. Komisija zastopa RS v organizacijah kot so OECD, OZN, Svet Evrope in GRECO.

Urad za preprečevanje korupcije RS je bil predhodnik Komisije za preprečevanje korupcije. Ustanovljen je bil leta 2002 na priporočilo organizacije Sveta Evrope GRECO. Deloval je v

skladu z Zakonom o preprečevanju korupcije. Leta 2004 pa je z novim zakonom ZIntPK Urad za preprečevanje korupcije RS nadomestila Komisija za preprečevanje korupcije.

Jerkič (2003, 34) je povzel vlogo sodišča pri koruptivnih dejanjih:

»Sodišča sodijo storilcem korupcijskih kaznivih dejanj. Kadar pa govorimo o sodišču kot organu, ki izvaja protikorupcijske aktivnosti, imamo v mislih preiskovalnega sodnika, ki v predkazenskem postopku izdaja odredbe za izvajanje tako imenovanih prikritih preiskovalnih ukrepov. Ker gre pri izvajanju navedenih ukrepov za poseganje v z Ustavo zajamčene človekove pravice, je preiskovalni sodnik garant, da bodo ti posegi izvedeni v skladu z zakonodajo.«

4.3.4 Kazenski zakonik

Kazenski zakonik se dotakne področja korupcije na treh različnih področjih. Ureja kazniva dejanja zoper volilno pravico, kazniva dejanja zoper gospodarstvo in kazniva dejanja zoper uradno dolžnost. Koruptivna dejanja, ki jih kot kazniva ureja Kazenski zakonik RS (KZ-1), so:

- kršitve proste odločitve volivcev (151. člen),
- sprejemanje podkupnine pri volitvah (157. člen),
- nedovoljeno sprejemanje daril (241. člen),
- nedovoljeno dajanje daril (242. člen),
- zloraba uradnega položaja ali uradnih pravic (257. člen),
- jemanje podkupnine (261. člen),
- dajanje podkupnine (262. člen),
- sprejemanje koristi za nezakonito posredovanje (263. člen),
- dajanje daril za nezakonito posredovanje (264. člen).

Za koruptivna dejanja v zasebnem gospodarstvu so pomembni le nekateri člani. 241. člen se dotika nedovoljenega sprejemanja daril in pravi: »Kdor pri opravljanju gospodarske dejavnosti zase ali za koga drugega zahteva ali sprejme nedovoljeno nagrado, darilo ali kakšno drugo korist ali obljubo oziroma ponudbo take koristi, da bi zaradi pridobitve ali ohranitve posla ali druge nedovoljene koristi zanemaril koristi svoje organizacije ali druge fizične osebe ali ji povzročil škodo, se kaznuje z zaporom od šestih mesecev do petih let.«

Drugi je 241. člen ki pravi: »Kdor osebi, ki opravlja gospodarsko dejavnost, obljubi, ponudi ali da nedovoljeno nagrado, darilo ali kakšno drugo korist zanjo ali za koga drugega, da bi sebi ali komu drugemu pridobil kakšno neupravičeno ugodnost pri pridobitvi ali ohranitvi posla ali druge nedovoljene koristi iz prvega odstavka 241. člena, se kaznuje z zaporom od šestih mesecev do petih let.«

Pri teh dveh primerih gre tako rekoč za glavni akt na področju korupcije. Gre za sprejemanje ali dajanje daril, ki pa je kaznivo v obeh smereh. Tako je enotna tudi zagrožena kazen, saj ne moremo odločiti kdo je bolj kriv, tisti, ki ponuja ali tisti, ki sprejme darilo.

Podobno se zgodi pri členih 261. in 262. Tu gre za nedovoljeno jemanje oziroma nedovoljeno dajanje podkupnine, vendar se ta dva člena dotikata predvsem uradnih oseb.

Za zasebni sektor je pomemben še 263. člen, ki pravi: »Kdor zase ali za koga drugega zahteva ali sprejme nagrado, darilo ali kakšno drugo korist ali obljubo oziroma ponudbo take koristi, da bi izkoristil svoj položaj ali svoj resnični ali domnevni vpliv in posredoval, da se opravi ali ne opravi kakšno uradno dejanje, se kaznuje z zaporom do treh let.«

Bistven je tudi 264. člen, ki pravi: »Kdor drugemu obljubi, ponudi ali da nagrado, darilo ali kakšno drugo korist zanj ali za koga drugega, da bi izkoristil svoj položaj ali svoj resnični ali domnevni vpliv in posredoval, da se opravi ali ne opravi kakšno uradno dejanje, se kaznuje z zaporom do treh let.«

Pri teh dveh členih gre predvsem za posredovanje uslug oziroma koristi, ki se v zasebnem sektorju kažejo kot različna preferiranja pri pogodbah, spreminjanja pogodb, ipd.

Selinšek (2006, 381-382) ugotavlja:

»Odziv slovenske kazenske zakonodaje na pojav korupcije v zasebnem sektorju se kaže v kaznivih dejanjih Nedovoljeno prejemanje daril po 247. členu KZ (2004) in Nedovoljeno dajanje daril po 248. členu KZ (2004), ki sta lahko izvršeni le pri opravljanju gospodarske dejavnosti oziroma v zvezi z njo, zato ju je treba šteti med gospodarska kazniva dejanja v ožjem pomenu. Takšno ukrepanje pa praktično ne prispeva k zmanjševanju korupcije v gospodarstvu. Razlog temu je odsotnost kriterijev, kaj se šteje za nagrade, ki presegajo običajno poslovno pozornost, ter posledica vse večje samostojnosti in avtonomnosti zasebnega sektorja tudi pri urejanju razmerij, ki očitno vplivajo na poštenost in etičnost ravnanja pravnih oseb v tem sektorju.«

S tem želi Selinškova (2006) povedati, da kljub definicijam in pravnim aktom ta dva zakona v KZ ne pomagata pri zmanjševanju koruptivnih dejanj.

5 KRITIČNO OVREDNOTENJE SLOVENSKE PRAVNE UREDITVE

Glede na uradne raziskave korupcija v Sloveniji ni velik problem. Pri nas je največji problem tako imenovana »velika korupcija« ali »grand corruption«, to je korupcija na najvišjih nivojih, ki jo je nemogoče preganjati, saj se dogaja na vrhu hierarhične lestvice v družbi. Takšna dejanja na vrhu te lestvice pa vodijo v to, da se vsi na nižjih nivojih obnašajo tako, kot se njihovi nadrejeni, zaradi česar je tako korupcijo zelo težko izkoreniniti. Od ljudi namreč ne moremo pričakovati, da ne bodo kupovali na črnih trgih ali ne podkupovali zdravnikov, če imajo vtis, da je tak splošen vzorec obnašanja.

V Sloveniji imamo strokovnjakov dovolj, vendar je problem v tem, da nimajo priložnosti, da bi se uveljavili ali pa kakorkoli ukrepali, saj jim je to sistemsko onemogočeno. V Komisiji za preprečevanje korupcije je trenutno zaposlenih 37 ljudi, nekaj zaposlenih se s tem področjem ukvarja tudi na Policiji, Davčni upravi Republike Slovenije in različnih sodiščih. Tudi Dobovšek je mnenja da bi bilo potrebno dati zaposlenim v organih, ki se ukvarjajo s problemom korupcije, več pristojnosti in večjo avtonomijo pri njihovem delu.

V Sloveniji smo skopirali najboljše pravne akte iz Evrope, mi smo celo nekatere zadeve prvi uvedli, od Komisije za preprečevanje korupcije, do načrta integritete ipd. Nekateri so tudi mnenja da bi strožje kazni zmanjšale stopnjo korupcije vendar pa bi kazni samo še pospešile korupcijo. V Sloveniji imamo tudi dobro zastavljeno odškodninsko odgovornost, predvsem za davčne obveze in nadzorne institucije, vendar pa te zakone slabo izvajamo.

Če gledamo na problem korupcije po različnih sektorjih, je korupcija v javnem sektorju najbolj vidna, zato se je o tem začelo prej govoriti. Javne razprave o problematiki korupcije v zasebnem sektorju pa so se začele pred desetimi leti, bolj pospešeno so se pogovori začeli pred petimi leti. Po razpravah o javnem sektorju sta sedaj prišla na vrsto še zasebno gospodarstvo in politika.

Finančna kriza ima na korupcijo v gospodarstvu dober vpliv, saj v obdobju, ko v obtoku ni dovolj finančnih sredstev, javnost vse več govori o morebitnih koruptivnih dejanjih. Ljudje so bolj pozorni na javne finance, saj denarja primanjkuje, zato podrobneje spremljajo, kam ta denar gre. Geografski položaj Slovenije povzroča stik z balkanskimi državami, kjer je korupcija tradicionalno prisotna, posledica tega pa je, da se ljudje z nečednimi posli, ki prihajajo iz Evropske unije, radi zadržujejo na Balkanu, saj tam nad korupcijo ni tolikšnega nadzora kot v državah članicah, to pa posledično pomeni več mednarodne korupcije.

Stroka s področja gospodarstva in korupcije vidi svetlejšo prihodnost v smislu zmanjšanja stopnje korupcije pri nas. Več se o tej problematiki govori, več ljudem bomo odprli oči in posledično bo tudi korupcije manj. Menim, da je ta proces pri nas v teku, a vrniti se moramo na prvo vprašanje. Pred leti smo bili prepričani, da pri nas korupcija ni prisotna in se o tej problematiki ni govorilo. S tem, ko je korupcija prišla v medije in posledično v vsakdanje

življenje državljanov, so le-ti za sume koruptivnih dejanj bolj pozorni in občutljivi, več je prijav. Vendar pa to ne pomeni, da je korupcija v sedanjosti bolj prisotna kot v preteklosti, odstotek je najbrž enak, se pa o njej zagotovo več govori.

Da smo na dobri poti pri reševanju problema korupcije, kažejo tako statistični podatki tako kot tudi navajajo strokovnjaki (Društvo Integriteta 2009) s tega področja. Kljub temu pa nas čaka še veliko dela.

Društvo Integriteta (2009) je poudarilo, da bi sodišča veliko pripomogla k temu, da bi se gospodarski subjekti počutili bolj gotovo, kaj lahko počnejo in kaj ne. Danes se zaradi varnosti prič, sodišče odloči, da ne ukrepa. Problem nastane zaradi razmer v zasebnem sektorju in to prenese na gospodarstvo. Pred 10 leti je 7 % podjetij lahko vplivalo na odločitve v Sloveniji (drugod tudi več, na politiko, Banko Slovenije ipd.). Veliko podjetij govori, da je boj proti korupciji prioriteta, v njihovih finančnih in ostalih poročilih pa niti besede o tem. Nekatere države so že vpeljale načrte integritete v poslovanje podjetij. Pri nas se šele začnemo pogovarjati o tem in ko bo to vpeljano, bodo podjetja začela prepoznavati primere korupcije. Veliko pogovorov je potekalo z managerji vendar so se prehitro menjali in nikjer nismo prišli do konca.

Miklavčič in Dobovšek (2011) pravita, da je preventivni pristop na področju korupcije v Republiki Sloveniji bolj ko ne še neznanka, zato bi morali ukrepe v boju zoper korupcijo dopolniti s preventivnimi pristopi in se tako soočiti s problemom še preden le-ta nastane

6 SKLEP

Korupcija je zelo zakoreninjena, zato je potrebno sistematično reševati ta problem. Potrebno je veliko časa in dela, da se korupcija odkrije in kaznuje. Korupcija je včasih tudi nezavedno dejanje, saj so nekatera dejanja povsem podzavestna in se ljudje sploh ne zavedajo, da gre za korupcijo. V tem smislu bi veljalo razmisliti tudi o spremembi moralnih vrednot prebivalstva, kar pa je zelo težaven in dolgotrajen proces.

Pomemben vidik ukrepanja proti korupciji so pravni okviri. Pravni okviri so pri nas in na splošno v svetu dobro zastavljeni, vendar je problem le teh, da se slabo izvajajo. Bolj dosledno izvajanje in večja avtonomnost preiskovalcev na tem področju bi verjetno prinesla boljše rezultate v odkrivanju korupcije.

K večji in boljši učinkovitosti bi pripomogla tudi profesionalizacija oblasti in organov, ki preiskujejo koruptivna dejanja, pri čemer imam v mislih predvsem usposabljanje kadra, kar posledično pomeni tudi večjo kvaliteto njegovega dela. Pomembna je tudi sama motivacija preiskovalcev, ki velikokrat ne preiskujejo dovolj natančno zaradi bojazni, da bi prišli v konflikt s kriminalnimi združbami. Plačilo za delo preiskovalcev pa ni tako veliko, da bi se jim za to plačilo »splachalo« tvegati. Preiskovalci pa bi morali imeti tudi večjo avtonomijo in več odgovornosti pri preiskovanju, saj bi se s tem počutili močnejši, dejansko bi lahko prišli do več podatkov in dokazov, ki bi bremenili obtožene.

Pomembno vlogo pri reševanju problema korupcije imajo tudi nevladne organizacije, ki bi z krepitvijo civilne družbe lahko vsaj malo vplivale na moralne vrednote v državi. V pomoč temu so tudi mediji, ki bi morali večkrat posredovati informacije o kaznivih dejanjih, predvsem o tem, kako ta dejanja potekajo in kakšne so sankcije, ki se jih velikokrat ne zavedamo. Mediji pa bi lahko pripomogli k rešitvam tudi s tem, da bi redno opozarjali, kakšne so gospodarske in družbene posledice koruptivnih dejanj.

Potrebne bi bile tudi nekatere reforme javnih financ, predvsem gre tu za disciplino, saj se odgovorni, ki upravljajo z javnim denarjem, ne počutijo krivi, saj ne upravljajo s svojim denarjem in tako nimajo kaj izgubiti. To bi bilo treba rešiti predvsem skozi institut odškodninske odgovornosti.

Veliko vlogo pri reševanju korupcije pa ima mednarodno sodelovanje, saj je dandanes poslovanje gospodarskih družb mednarodno. Le s takšnim sodelovanjem se lahko koruptivna dejanja odkrivajo in učinkovito preganjajo. Pomembno je tudi mednarodno sodelovanje na področju oblikovanja ustreznih pravnih okvirov, saj je bolje imeti manj dobrih zakonov, kot pa veliko neučinkovitih zakonov. Pomembno je tudi, da je pravna ureditev preprečevanja korupcije med državami harmonizirana.

Petrač (2011, 1) v zborniku »Preprečevanje korupcije v represivnem obdobju tradicije« pravi:

»Analiza nekaterih trendov protikorupcijskega delovanja opozori na morebitne neskladnosti med sodobno teorijo in prakso. Sodobna teorija poudarja preprečevanje kot edini trajnostni pristop za zmanjševanje korupcije. Nasprotno se v tranzicijskih državah praksa nagiba bolj v represivno smer, ki pa imajo dokaj omejen vpliv na stopnjo korupcije v družbi.«

Petrač želi s tem poudariti, da bo potrebno delovati preventivno in sodelovati z institucijami in tako reševati problem korupcije, saj bi represija na tem področju slabo vplivala na reševanje korupcije

Naj zaključim z besedami Draga Kosa (Društvo Integriteta 2009) dejal: »Če nam bo uspelo prepričati gospodarstvenike, in bomo postorili nekaj na tem področju, nas čakajo boljši časi.«

LITERATURA

- Begović, Boris. 2007. *Ekonomska analiza korupcije*. Beograd: Centar za liberalno-demokratske studije.
- Dobovšek, Bojan. 2005. *Korupcija in politika*. Ljubljana: Fakulteta za policijsko varnostne vede.
- Dobovšek, Bojan. 2008. *Korupcija v tranziciji*. Ljubljana: Fakulteta za policijsko varnostne vede.
- Društvo Integriteta. 2009. *Forum: Korupcija v gospodarstvu*.
[Http://www.integriteta.si/images/stories/pdf/ob_mednarodnemu_dnevu_boja_proti_korupciji.pdf](http://www.integriteta.si/images/stories/pdf/ob_mednarodnemu_dnevu_boja_proti_korupciji.pdf) (21. 6. 2011).
- Društvo Integriteta. 2009. *Gospodarstvo se mora upreti korupciji in tako pomagati k trajnostnemu razvoju*. [Http://www.integriteta.si/aktivnosti-drustva/ostale-aktivnosti/54-gospodarstvo-se-mora-upreti-korupciji-in-tako-pomagati-k-trajnostnemu-gospodarskemu-razvoju](http://www.integriteta.si/aktivnosti-drustva/ostale-aktivnosti/54-gospodarstvo-se-mora-upreti-korupciji-in-tako-pomagati-k-trajnostnemu-gospodarskemu-razvoju) (21. 11. 2011)
- Greco. 2011. *Group of States against Corruption*.
[Http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/default_EN.asp](http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/default_EN.asp) (21. 7. 2011).
- Jerkič, Matjaž. 2003. *Korupcija v javnem sektorju, ukrepi za njeno odkrivanje in preprečevanje*. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
- Komisija Državnega zbora Republike Slovenije. 2011. *Poročilo k predlogu Zakona o integriteti in preprečevanju korupcije*. [Http://www.ds-rs.si/kb/komisije/?View=entry&EntryID=1298](http://www.ds-rs.si/kb/komisije/?View=entry&EntryID=1298) (21. 11. 2011).
- Komisija za preprečevanje korupcije. 2011. *Kaj je korupcija*. [Https://www.kpk-rs.si/sl/korupcija-integriteta-in-etika/korupcija-je](https://www.kpk-rs.si/sl/korupcija-integriteta-in-etika/korupcija-je) (21. 6. 2011).
- Komisija za preprečevanje korupcije. 2011. *Potrebujemo močan evropski odziv na korupcijo*. [Http://www.kpk-rs.si/sl/komisija/medijsko-sredisce/arhiv-novic/12/2011/potrebujemo-mocan-evropski-odziv-na-korupcijo](http://www.kpk-rs.si/sl/komisija/medijsko-sredisce/arhiv-novic/12/2011/potrebujemo-mocan-evropski-odziv-na-korupcijo) (9. 1. 2012).
- Ludtke, C. 1993. *Textausgabe mit Verweisungen und Sacherzeichnis Impresium*. Munchen: Verlag.
- Malmström, Cecilia. 2011. *Boj proti korupciji: potrebni so rezultati*.
[Http://www.delo.si/mnenja/gostujoce-pero/boj-proti-korupciji-potrebni-so-rezultati.html](http://www.delo.si/mnenja/gostujoce-pero/boj-proti-korupciji-potrebni-so-rezultati.html) (15. 12. 2011)
- Mihajlović, Smiljka. 2011. *Tema: Korupcija*.
[Http://www.scribd.com/doc/47599678/KORUPCIJA](http://www.scribd.com/doc/47599678/KORUPCIJA) (23. 11. 2011).
- Miklavčič, Kaja in Bojan Dobovšek. 2011. *Korupcija v politiki: razvojni pristop k preventivi*. Prispevek na konferenci. [Http://www.fvv.uni-mb.si/DV2010/zbornik/preprecevanje_korupcije/Miklavcic_Dobovsek.pdf](http://www.fvv.uni-mb.si/DV2010/zbornik/preprecevanje_korupcije/Miklavcic_Dobovsek.pdf) (9.6.2011).
- Petrač, Luka. 2011. *Preprečevanje korupcije v represivnem obdobju tranzicije*. Ljubljana: Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede.
- Selinšek, Lilijana. 2006. *Gospodarsko kazensko pravo*. Ljubljana: GV Založba.
- Škrbec, Jure. 2011. *Zaščita prič in prijaviteljev korupcijskih ravnanj*. [Http://www.fvv.uni-mb.si/DV2010/zbornik/preprecevanje_korupcije/Skrbec.pdf](http://www.fvv.uni-mb.si/DV2010/zbornik/preprecevanje_korupcije/Skrbec.pdf) (9. 6. 2011).

- Transparency International. 2010. *Global Corruption Report 2009*. Cambridge: Transparency International. [Http://www.transparency.org/publications/gcr](http://www.transparency.org/publications/gcr) (21. 6. 2011).
- Tratnik-Volasko, Marjeta. 1999. *Korupcija*. Ljubljana: Ministrstvo za notranje zadeve.
- Verbinc, France. 1994. *Slovar tujk*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Webster, Russ. 2002. *Corruption and the private sector*. Sectoral Perspectives of Corruption.
- Wikipedija. 2011. *Korupcija*. [Http://sl.wikipedia.org/wiki/Korupcija](http://sl.wikipedia.org/wiki/Korupcija) (9. 6. 2011).
- Zver, Milan. 2011. *O boju proti korupciji v EU*. [Http://milanzver.eu/sl/novice/509-dr-milan-zver-o-boju-proti-korupciji-v-evropski-uniji](http://milanzver.eu/sl/novice/509-dr-milan-zver-o-boju-proti-korupciji-v-evropski-uniji). (12 . 12. 2011)

PRAVNI VIRI

- Ustava Republike Slovenije (URS). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 33I/1991, 42/1997, 66/2000, 24/2003, 69/2004, 69/2004, 69/2004, 68/2006.
- Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije (ZIntPK). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 45/2010, 26/2011, 30/2011 Skl. US: U-I-36/11-8, 43/2011, 56/2011 Odl. US: U-I-230/10-16, 56/2011 Odl. US: U-I-239/10-16, 60/2011, 69/2011 - UPB2.
- Zakon o preprečevanju korupcije (ZPKor) *Uradni list Republike Slovenije*, št. 2/2004, 92/2005 Skl.US: U-I-263-05-6, 97/2005 Odl. US: U-I-163/05-36, 100/2005 Skl. US: U-I-296/05, 20/2006 - ZNOJF-1, 33/2007 Odl. US: U-I-57/06-28.
- Kazenski zakonik Republike Slovenije (KZ). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 63/1994 (70/1994 popr.), 23/1999, 60/1999 Odl. US: U-I-226, 40/2004, 95/2004 - UPB1, 37/2005 Odl. US: U-I-335/02-20, 17/2006 Odl. US: U-I-192/04-16, 55/2008 (66/2008 popr.), 89/2008 Odl. US: U-I-25/07-43, 5/2009 Odl. US: U-I-88/07-17.
- Zakon o javnih uslužbencih (ZJU). *Uradni list Republike slovenije*, št. 11/2002 - ZDT-B, 2/2004 - ZDSS-1 (10/2004 popr.), 23/2005, 35/2005 - UPB1. 62/2005 Odl. US: U-I-294/04-15, 113/2005, 21/2006 Odl. Us: U-I-343/04-11, 23/2006 Skl. US: U-I-341/05-10, 32/2006-UPB2, 62/2006 Skl. US: U-I-227/06-17, 131/2006 Odl. Us: U-I-227/06-27, 11/2007 Skl. US: U-I-214/05-14, 33/2007, 63/2007-UPB3, 65/2008, 69/2008-ZTFI-A, 69/2008-ZZavar-E, 74/2009 Odl.US: U-I-136/07-13.
- Zakon o ratifikaciji Konvencije Združenih narodov proti korupciji (MKZNPk). *Uradni list RS-MP*, št. 5/2008.
- Resolucija o preprečevanju korupcije v Republiki Sloveniji (RePKRS). *Uradni list Republike Slovenije*, št. 85/2004, 20/2006 - ZNOJF-1.

VIRI

- Center za raziskovanje javnega mnenja. 2010. *Rezultati raziskave Politbarometer* [Http://www.cjm.si/](http://www.cjm.si/) (9. 6. 2011).
- Komisija za preprečevanje korupcije. 2010. *Korupcija , integriteta in etika*. [Https://www.kpk-rs.si/sl/](https://www.kpk-rs.si/sl/) (9. 6. 2011).